

Nr 3

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan.

I en till riksdagen den 30 december 1955 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 28, angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att bifalla de under punkterna 1—4 här nedan omförmälda förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Beträffande den närmare utredningen i dessa ärenden torde utskottet få hänvisa till statsrådsprotokollet.

1:o

Genom beslut den 8 juli 1955 ålade domänstyrelsen jägmästaren i Karlsby revir Harald Berling att till styrelsen inbetala 1 869 kronor på grund av uraktlåtenhet att taga säkerhet för erläggandet av köpeskilling för virke, som under tiden den 2—23 november 1953 utan kontant betalning utlämnats till Einar Granath, Motala.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av domänstyrelsen med utlåtande den 17 augusti 1955 överlämnad skrift anhåller Berling om befrielse från den honom ålagda betalningsskyldigheten.

Överjägmästaren i Östra distriktet upplyser, bland annat, att Berling har gjort sig känd för tjänstenit, ordning och reda i allt vad han företager sig, samt att han visat ett utomordentligt intresse för sitt förvaltningsobjekt. Genom påpasslighet och ihärdighet har han sparat mångfalt större belopp åt statsverket än det, för vilket han förklarats ersättningsskyldig. Överjägmästaren tillstyrker, att Berling helt befrias från betalningsskyldighet.

Domänstyrelsen har med hänsyn till de av Berling och överjägmästaren åberopade omständigheterna icke något att erinra mot att Berling av nåd befrias från skyldigheten att utgiva förenämnda belopp, 1 869 kronor.

I remissyttrande den 26 augusti 1955 finner sig *statskontoret* icke kunna tillstyrka, att Berling helt befrias från skyldigheten att täcka domänverkets ifrågavarande förlust. Statskontoret föreslår för sin del, att Berling skall befrias från återstående ersättningsskyldighet, därest han inom viss, av Kungl. Maj:t fastställd tid till kronan inbetalar ett belopp av förslagsvis 375 kronor. För bifall härtill torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

Departementschefen har anfört följande.

»Av utredningen i ärendet framgår, att Berlind icke iakttagit gällande föreskrifter i fråga om skyldigheten att infordra säkerhet vid virkesförsäljningar. Vissa omständigheter talar emellertid för att Berlind bör befrias från åtminstone en del av den honom ålagda betalningsskyldigheten. Enligt min mening synes det sålunda skäligt, att Berlind mot erläggande till Kungl. Maj:t och kronan av 375 kronor befrias från skyldigheten att i övrigt täcka den förlust, som åsankats domänverket genom hans förvållande. Beloppet torde böra erläggas inom viss kortare tid, förslagsvis två månader, efter det att statsmakternas beslut i ärendet föreligger. För en sådan avskrivning av kronans fordran bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas.»

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronans i förevarande framställning angivna fordran för virkesköp, 1 869 kronor, må avskrivas under förutsättning, att Berlind till kronan kontant erlägger trehundra- och tjugio fem kronor.

2:o

Enligt kontrakt den 31 december 1926 beviljade Jämtlands läns hushållningssällskap G. F. Fredriksson, Ulriksfors, ett egnahemslån å 5 000 kronor, avsett att användas till förvärv av jordbrukslägenheterna Risselås 171, 187 och 196 i Ströms socken, Jämtlands län. Som säkerhet för förbindelsen lämnade Fredriksson två särskilda skuldebrev med in-teckningsrätt i fastigheterna. Vid exekutiv auktion den 1 juli 1942 inköptes de belånade fastigheterna av dåvarande egnahemsnämnden i Jämtlands län för 3 000 kronor. Fastigheterna såldes av nämnden den 4 januari 1943 för 5 000 kronor, vilket belopp icke täckte nämndens fordran på grund av egnahemslånet. I samband med att egnahemsstyrelsen lämnade sitt medgivande till försäljningen, anmodades därför nämnden att inkomma med förslag till avskrivning av den överskjutande delen av lånefordran, 2 243 kronor 46 öre jämte ränta. Nämnden underlät emellertid att efterkomma denna anmodan. Sedan riksbanken den 1 juli 1948 övertagit förvaltningen av egnahemslånen, undersökte riksbankens avdelningskontor i Östersund Fredrikssons möjligheter att reglera den kvarstående personliga låneskulden. Efter framställning från avdelningskontoret om avskrivning av lånet beviljade riksbankens direktion den 14 november 1952 Fredriksson betalningsanstånd under två år.

Fredriksson avled den 10 februari 1954 och efterlämnade enligt en den 15 februari samma år upprättad bouppteckning såsom dödsbodelägare änkan Beda Fredriksson samt tre i äktenskapet födda barn, därav ett minderårigt, fött år 1939. Fredriksson hade år 1947 köpt en annan fastighet, taxerad till 9 000 kronor samt enligt bouppteckningen belånad för 2 026 kronor.

Efter en ytterligare framställning från avdelningskontoret i Östersund om avskrivning av förstnämnda låneskuld fann riksbankens direktion i be-

slut den 9 juni 1954 framställningen icke föranleda någon direktionens åtgärd.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av riksbankens direktion med utlåtande den 2 november 1954 överlämnad skrift anhåller *Beda Fredriksson*, Långsele, om befrielse från att återbetala den resterande skulden å 2 243 kronor 46 öre jämte ränta. Vid sin skrift har Beda Fredriksson fogat ett intyg av ordföranden i Långsele fattigvårdsstyrelse av innehåll, att hon är att betrakta som medellös. Under yrkande om bifall till sin hemställan framhåller Beda Fredriksson, att hon och hennes man, då egnahemsnämnden i januari 1943 sålde fastigheterna för 5 000 kronor, hade bibringats den uppfattningen, att de befriats från vidare betalningsskyldighet. Med anledning härav hade mannen tillbakavisat ett krav av riksbanken år 1952. I anslutning härtill anmäler riksbankens direktion, att den med hänsyn till föreliggande omständigheter för sin del icke har något att erinra, därest åtgärder vidtages för att tillmötesgå framställningen.

Riksräkenskapsverket, som den 18 januari 1955 yttrat sig i ärendet, finner skäligt, att riksbanken bemyndigas att avskryva låneskulden jämte ränta.

Statskontoret föreslår i yttrande den 4 mars 1955, att framställningen allenast vinner bifall på det sätt, att befrielse medges mot inbetalning före viss angiven dag av ett belopp å 500 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

»I samband med exekutiv försäljning av i ärendet ifrågavarande fastigheter har kronans kapitalfordran å ursprungligen 5 000 kronor minskats till 2 243 kronor 46 öre. Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst om Beda Fredrikssons ekonomiska ställning och förhållanden i övrigt finner jag, att denna kronans fordran jämte ränta skäligen bör avskrivas. Härtill fordras emellertid medgivande av riksdagen.»

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må medgiva, att kronans i förevarande framställning angivna fordran å 2 243 kronor 46 öre jämte ränta må avskrivas.

3:o

Genom beslut den 18 mars 1949 beviljade lantbruksstyrelsen dels bidrag från statens avdikningsanslag med 4 480 kronor, dels lån från statens avdikningslånefond med 6 730 kronor till utförande av Kojtets invallningsföretag av år 1944 i Blådinge socken, Kronobergs län. Företaget omfattade 1,97 hektar åker och 12,95 hektar annan mark. Kostnaderna beräknades till 13 465 kronor 18 öre, och båtnaden uppskattades till 14 424 kronor 90 öre.

Av statsbidraget har i förskott utbetalats sammanlagt 3 300 kronor och av statslånet tillhoppa 5 000 kronor. Företaget berör endast brukningsenheten Oby Äskagård 1⁵ och 1⁷, vilken omfattar 8 hektar åker, 10 hektar äng och

15 hektar produktiv skog samt är taxerad till 20 100 kronor. Vid understödets beviljande ägdes egendomen av Karl Svensson och Ivar Svensson. Enligt köpekontrakt den 16 januari 1953 såldes densamma för 38 000 kronor till Brita Johansson, som därvid övertog betalningsansvaret för avdikningslånet å 6 730 kronor. Samtidigt förband sig köparen att utföra kvarvarande arbete på företaget. Hon skulle därvid ha rätt att uppbära kvarstående delar av beviljade bidrags- och lånebelopp. Arbetet har icke slutförts.

Enligt gällande författningsbestämmelser (kung. 1939:431 och 432) är medel, som utbetalats av beviljat statsunderstöd, förfallna till betalning, därest arbetet icke fullföljts inom föreskriven tid. Å uppburna belopp skall i dylikt fall därjämte erläggas fem procent årlig ränta från lyftningdagen tills återbetalning sker.

I rapport den 22 februari 1954 rörande avsyning av invallningsföretaget föreslår *vederbörande lantbruksingenjör*, att berörda statsunderstöd skall efterskänkas, enär det med företaget avsedda resultatet icke kunnat uppnås, bland annat på grund av att marken visat sig mera genomsläpplig för vatten än vad som beräknats.

Lantbruksnämnden i länet tillstyrker i yttrande den 4 september 1954 befrielse från återbetalningsskyldighet för uppburna bidrags- och lånebelopp jämte därå upplupen ränta.

Lantbruksstyrelsen hemställer i skrivelse den 13 november 1954, dels att företagets intressent måtte befrias från återbetalningsskyldighet för det från avdikningsanslaget uppburna statsbidraget å 3 300 kronor jämte därå upplupen ränta, dels att styrelsen bemyndigas att låta intressenten återbetala det från avdikningslånefonden utbetalade lånet å 5 000 kronor med sådan ränta och efter sådan amorteringsplan, som styrelsen finner sig kunna godkänna.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift den 26 januari 1955 hemställer *Brita Johansson* att bli befriad från återbetalningsskyldighet av uppburna bidrags- och lånebelopp jämte ränta. Vid köpets avslutande fanns ingen misstanke om att torrlägningsföretaget icke skulle kunna fullföljas. Man ansåg, att gården genom företagets utförande skulle tillföras en avsevärd areal god och välbelägen odlingsmark, som skulle göra brukningsdelen bärkraftig. Dessa möjligheter motiverade den höga köpeskillningen. Genom att företaget icke kunnat utföras, har hon icke blott förlorat en stor del av det i fastigheten nedlagda kapitalet utan även fått minskade möjligheter att försörja sig och sin familj.

Riksräkenskapsverket anser i remissyttrande den 18 januari 1955 skäligt, att statsbidraget å 3 300 kronor jämte därå upplupen ränta efterskänkes. Tillräckligt vägande skäl för att eftersänka avdikningslånet å 5 000 kronor anses däremot icke föreligga. Ämbetsverket har icke något att erinra mot att lantbruksstyrelsen erhåller det begärda bemyndigandet i fråga om ränta och amorteringsplan för lånets återbetalande.

I remissyttrande den 18 februari 1955 har *statskontoret* förklarat sig icke ha något att erinra mot vad lantbruksstyrelsen hemställt i ärendet.

Departementschefen har anfört följande.

»I likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, anser jag, att åtgärder är påkallade för att avhjälpa de ekonomiska svårigheter, som uppstått för ägaren av Oby Åskagård 1⁵ och 1⁷ till följd av att ifrågakvarande torrlägningsföretag icke bör genomföras. Jag tillstyrker därför, att företagets intressent skall befrias från skyldigheten att återbetala uppbyggnadsdelen av statsbidraget, 3 300 kronor, jämte därpå belöpande ränta. Att därutöver även medge avskrivning av det lån, som företaget erhållit, kan jag däremot icke förorda. Återbetalningen av lånet jämte ränta bör verkställas efter amorteringsplan, som lantbruksstyrelsen godkänner.»

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer alltså, att riksdagen må medgiva de ändringar i villkoren för återbetalning av utbetalat statsunderstöd till Kojtets invallningsföretag av år 1944 i Kronobergs län, som förordats i det föregående.

4:o

Genom beslut den 6 maj 1938 beviljade Kungl. Maj:t bidrag från statens avdikningsanslag med 16 330 kronor och lån från statens avdikningslånefond med 15 020 kronor till utförande av Ramsjö-Enkoneryds invallningsföretag av år 1937 i Långasjö socken, Kronobergs län. Företaget omfattar 10,43 hektar åker och 59,29 hektar annan mark samt berör fyra fastigheter i Enkoneryds by och fem brukningsenheter i Ramsjö by. Kostnaderna beräknades till 37 466 kronor 10 öre, och båtnaden uppskattades till 35 069 kronor 60 öre. Av statsunderstödet har förskottsvis utbetalats bidrag med tillhoppa 13 100 kronor och lån med tillhoppa 12 000 kronor.

Företaget påbörjades år 1938 och hade till huvudsaklig del utförts år 1940.

För att få torrläggningen tillfredsställande måste emellertid sänkning genomföras av vattenståndet i Ulvasjön, invallningens recipient. Med anledning härav sökte intressenterna år 1941 ny förrättning, avseende sänkning av denna sjö, som ligger i Långasjö socken, Kronobergs län, och i Eringsboda socken, Blekinge län. Förslag till sådan sänkning av Ulvasjön upprättades samma år vid syneförrättning enligt vattenlagen. Jämlikt syneförrättningen skulle invallningen och sänkningsföretaget tillsammans draga en kostnad av 47 466 kronor 10 öre och medföra en båtnad av tillhoppa 47 492 kronor 77 öre samt avse torrläggning av tillhoppa cirka 10 hektar åker och 82 hektar annan mark. Den 20 april 1944 beviljade lantbruksstyrelsen bidrag till utförande av sänkningsföretaget med 5 000 kronor. Bidraget har emellertid icke lyfts.

Ulvasjöns sänkning har icke påbörjats. Arbeten har överhuvudtaget icke utförts på företaget sedan år 1940.

Vid 1951 års riksdag hemställdes i motionen II:51 under hänvisning till en av förrättningsmannen verkställd utredning och en av vederbörande

lantbruksnämnd företagen inventering av Enkoneryds och Ramsjö byar, att företaget måtte beviljas ytterligare bidrag med 26 690 kronor eller att det till intressenterna utbetalade statsbidraget måtte efterskänkas. I yttrande till jordbruksutskottet den 27 februari 1951 fann lantbruksstyrelsen sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen. Styrelsen förordade, att sakägarna, sedan fullständig utredning förebragts, skulle till styrelsen inge anmälan om det ytterligare bidrag, som kunde anses böra komma i fråga, varefter styrelsen skulle till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ärendet. Jordbruksutskottet förordade den av styrelsen föreslagna utredningen. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

I skrivelse den 22 februari 1954 har *lantbruksingenjören* meddelat, att intressenterna förklarat sig icke vara villiga att bekosta ytterligare undersökningar utan hemställt att avdikningslånet skall efterskänkas.

Lantbruksnämnden i Kronobergs län har härefter i yttrande den 4 september 1954 tillstyrkt, att utbetalade bidrag icke skall återfordras, men avstyrkt efterskänkande av avdikningslånet.

Lantbruksstyrelsen hemställer i skrivelse den 13 november 1954, att intressenterna skall befrias från återbetalning av såsom förskott uppburna statsbidrag jämte ränta därå, men att framställningen om efterskänkande av avdikningslånet skall avslås. Styrelsen påpekar, att de i företagen hittills nedlagda kostnaderna uppgår till 34 698 kronor för invallningsföretaget och till 400 kronor (förrättningskostnader) för sänkningsföretaget samt att det enligt förrättningsmannens beräkningar skulle kosta ytterligare omkring 60 000 kronor att nu fullfölja företagen. Den totala anläggningskostnaden skulle då uppgå till omkring 95 000 kronor eller i medeltal 1 030 kronor per hektar. Styrelsen anför vidare, att det för intressenterna uppenbarligen icke varit möjligt att förutse de svårigheter, som framträtt i samband med arbetena på invallningsföretaget.

Riksräkenskapsverket finner i yttrande den 18 januari 1955 skäligt, att statsbidraget å tillhoppa 13 100 kronor jämte därå upplupen ränta efterskänkes. Ämbetsverket anser sig däremot icke kunna tillstyrka ett efterskänkande av avdikningslånet.

Statskontoret har i remissyttrande den 18 februari 1955 förklarat sig icke vilja motsätta sig bifall till ansökan på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit.

Departementschefen har anfört följande.

»Av den i ärendet verkställda utredningen framgår, att ifrågavarande torrlägningsföretag icke kan slutföras till kostnad, som är rimlig i förhållande till båtnaden. För intressenterna i företaget har det icke varit möjligt att förutse svårigheterna med arbetena. Utredningen visar vidare, att intressenterna haft kostnader, som betydligt överstiger den båtnad, vilken de redan utförda arbetena medfört. Vid angivna förhållanden synes det enligt min mening skäligt, att intressenterna erhåller hjälp med de ekonomiska svårigheter, som uppstått till följd av företagets avveckling. Jag är av den uppfattningen, att delägarna bör befrias från skyldigheten att återbetala

uppburen del av statsbidraget, 13 100 kronor, jämte därå belöpande ränta. I likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, finner jag det icke påkallat att därutöver efterskänka återstående del, i runt tal 9 600 kronor, av det lån, som företaget erhållit.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda, att riksdagen må medgiva, att det statsbidrag, som utbetalats till Ramsjö—Enkoneryds invallningsföretag av år 1937 i Kronobergs län, må jämte därå upplupen ränta efterskänkas.

Stockholm den 3 februari 1956

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Nord, Bertil Andersson, Sundberg, Eskilsson, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson*, Johan Persson och Mossberger; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Anthy, Jonsson i Strömsund, Sköld, Ahlsten*, Svensson i Vä och Nilsson i Lönsboda.

* Ej närvarande vid justeringen.